

при оперативному лізингу, коли існує необхідність відшкодувати високу залишкову вартість об'єкта лізингу за відсутності попиту на нього після закінчення терміну лізингового договору. Тому з погляду банківського ризику економічним інтересам банка-лізингодавця найбільшою мірою відповідає фінансовий лізинг.

Література

1. Горемыкин В. А. *Лизинг*. — М.: Дашков и К, 2003. — 922 с.
2. Ковалев В. В. *Лизинг*. — М.: Проспект, 2011. — 444 с.
3. Леценко М. О. *Основы лизинга*. — М.: Прогресс-МТ, 2000. — 422 с.
4. Шаталов С. С. *Лизинг как композитарная конструкция* // Юрист. — 2002. — № 3.
5. Шаталов С. С. *Новая концепция юридической природы лизинговых отношений* // Юрист. — 2001. — № 1.
6. Downes J., *Finance and Investment Handbook*, 5th ed., N.Y. Barons Educational Series, 1999. — 320 p.

Статтю подано до редакції 27.04.2011.

УДК 657

Ж. В. Череднікова,
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

СТРАХУВАННЯ РИЗИКІВ В СУЧАСНИХ СИСТЕМАХ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ ПІДПРИЄМСТВ

АНОТАЦІЯ. В роботі розглянуто особливості організації сучасного управлінського обліку на підприємствах.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: облік, управління, ризики, страхування.

АННОТАЦИЯ. В работе рассмотрено особенности организации современного управленческого учета на предприятиях.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: учет, управление, риски, страхование.

ANNOTATION: The paper discusses features of the organization of modern management accounting in enterprises.

KEY WORDS: account, management, risks, insurance.

Вступ. В умовах ринку бухгалтерський облік покликаний не лише фіксувати й узагальнювати облікову інформацію, але й забезпечувати ефективне ведення виробничо-господарської діяльності підприємств, чому присвячено велику кількість публікацій [1—4]. Реформування бухгалтерського обліку викликає необхідність значних досліджень у галузі теорії та практики обліку, їх інтеграції з управлінськими технологіями. У цьому контексті заслуговують на увагу дослідження таких закордонних фахівців як Р. Вандер Віл, К. Друрі, Р. Каплан, Т. П. Карпова, Ю. А. Мішин, С. А. Ніколаєва, Д. Нортон, В. Ф. Палій та інші [5, 6].

Сьогодні, особливого дослідження потребує функція обліку як основний засіб накопичення, оцінки та передачі інформації, необхідної для координування виробничого процесу та прийняття відповідних управлінських рішень (рис. 1). У першу чергу керівникові підприємства, необхідна інформація, на підставі якої було б можливо провести точний розрахунок, глибокий аналіз, детальне порівняння альтернативних варіантів і здійснити мотивований вибір наступних дій. Проте, у більшості випадків, параметри управлінських рішень на підприємствах неможливі до повноцінної формалізації, залежні від рівня адаптивності в діяльності, усталеності параметрів зусиль щодо досягнення встановлених цілей, також як і ситуаційній їх адекватності та узгодженості на різних щаблях загального менеджменту.

Головною проблемою результативного управлінського впливу на ефективність роботи підприємства є відображення системних проєкцій побічної, а не традиційної і профільної діяльності, які як завжди пов'язують з рівнем стратегічного управління розвитком виробничо-комерційної діяльності. За умов турбулентного ринку, що характеризується високим рівнем невизначеності перспектив, а також ускладнення сучасних систем господарювання, достатньо складно коректно і точно відокремити на основі стандартної аналітики підприємств потенціал-наслідки розвитку, ефекти стратегій, в тому числі комунікаційної роботи, підвищення конкурентоспроможності товарів і послуг, нарощування ринкового потенціалу, обрахувати дію зворотних системних зв'язків. Проте, їх значущість й наочність у визначенні політики й організації взаємодії всіх ланок виробничо-комерційних мереж є беззаперечними і пріоритетними для комплексного науково-практичного опрацювання.

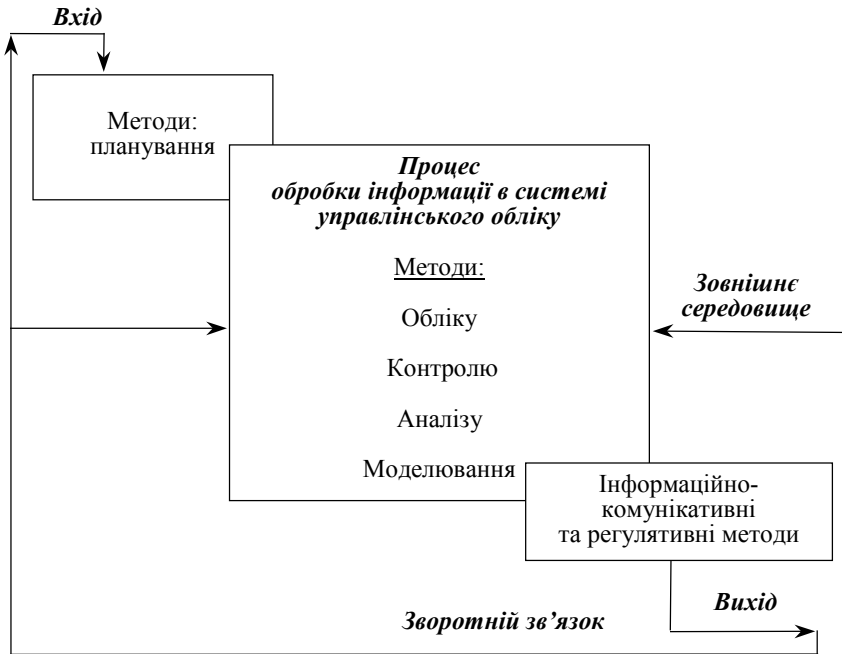

Рис. 1. Інтегрована система управлінського обліку

Постановка задачі. Мета статті полягає в розробці наукових і практичних рекомендацій щодо поширення і вдосконалення технологій управлінського обліку на базі інтегрованої міждисциплінарної методологічної платформи, нейтралізації управлінських ризиків.

Результати досліджень. Для успішної перспективної діяльності підприємства необхідне створення системи управлінського обліку, розробка якої повинна починатися з визначення суті, основних принципів та основного інструментарію такого виду обліку, можливостей інтеграції інформаційних потоків і результатів для всіх учасників ринку (систем господарювання). Практично всі варіанти найбільш поширених систем організаційно-економічної інтеграції діяльності суб'єктів ринку, оцінок її результатів — аналіз ланцюжка створення вартості і процесно-орієнтоване управління — є методами обліку витрат-результатів, що дозволяють при аналогічному моделюванні калькулювати ідентичні

витрати-результати на товарну позицію, а також на всі кроки в цьому напрямі. Кожен метод має свої позитивні сторони і фокусується на рішенні певних проблем. Метод VCA (аналіз ланцюжка створення вартості) — виробниче рішення із заданими процесами (наприклад, прийом, складування, поповнення, вантаження) і фізичними одиницями вантажу (наприклад, піддони, контейнери, коробки, лотки), що передбачає стандартні заходи (наприклад, отримання товару, його відправка, поповнення запасів, вантаження). Калькулюючи витрати на виробництво кожної подальшої одиниці товару, цей аналіз вирішує проблему впливу різних сценаріїв розвитку ситуації, згідно існуючому стану речей. Процесно-орієнтоване управління, навпаки, виявляє накладні витрати (приховані непрямі витрати), пов'язані з продукцією, каналами дистрибуції і споживачами, подібно до путівника, вказуючого, на що звернути увагу. Процесно-орієнтоване управління допомагає визначити, на яких витратах слід акцентувати увагу.

Тобто аналіз ланцюжка створення вартості використовується для того, щоб визначити, які прибутки/збитки принесуть ті або інші зміни. Процесно-орієнтоване управління найчастіше застосовується для складання звітів про прибуток і збитки від кожного клієнта або споживчого сегменту і для порівняння витрат різних типів виробничої діяльності, а також пов'язаних з ними джерел прибули і витрат.

Ефективні аналітичні засоби спільного управління діяльністю повинні аналізувати і надавати звіт про результати різного роду рішень, наприклад моделювання майбутніх результатів при різних варіантах розвитку подій і аналіз відхилень прогнозування, а також інших можливостей щодо статус-кво. Розвинені системи взаємодії на базі інтегрованих технологій інформаційно-аналітичного забезпечення рішень забезпечують відносно вищі показники надійності функціонування для всієї системи, збільшення якості прогнозування.

Інтегровані міжфункціональні аналітичні системи підприємств з могутньою логікою моделювання підвищують швидкість виробництва і потоку обробки продукції разом з мінімальними втратами. Вони також усувають ризик і невизначеність, а разом з ними і неефективність.

Під ризиком традиційно розуміють об'єктивно-суб'єктивну економічну категорію, яку приймають у своїй діяльності суб'єкти господарювання і яка пов'язана з невизначеністю в одержанні

фінансового результату за певних умов на момент прийняття управлінського рішення.

Істинна невизначеність не є лише негативним фактором у діяльності підприємницьких структур. Вона — у вигляді науково-технічного прогресу — є рушійною силою економіки, що забезпечує процес досконалої конкуренції і, як наслідок, демонополізацію та детінізацію ринку.

Зміни у співвідношенні прибутку і сумарних інвестицій можуть бути пов'язані з п'ятьма результатами діяльності: з товарними цінами (відношення загальної вартості і обсягу виробництва продукції); питомими витратами (співвідношення валових витрат до обсягу виробництва); ефективністю використання будівель, споруд і обладнання (відношення виробничої потужності до інвестицій в основний капітал); структурою інвестицій (розподіл вкладень між основним і оборотним капіталом) (співвідношення інвестицій в основний капітал до сумарних інвестицій).

Необхідність і сутність страхування ризиків підприємств зумовлені пошуком підприємствами шляхів зниження ймовірного збитку, а у разі його появи — максимально можливого відшкодування.

Потреба підприємств у захисті від можливих збитків в умовах ринкової економіки може бути забезпечена шляхом: 1) самострахування (створення резервного фонду безпосередньо суб'єктами господарювання); 2) створення товариств взаємного страхування, в яких страхові внески засновників одночасно є пайовими внесками до статутного капіталу товариства. Створення товариства однієї або суміжних галузей для покриття своїх специфічних ризиків; 3) укладення договорів страхування зі страховими компаніями.

Безперечно, фонд самострахування дає можливість відшкодувати збитки, але не дуже великі. А шкода внаслідок аварій, пожеж, завдана підприємствам, особливо підприємствам промисловості, може бути великою. Тому коштів резервного фонду підприємства не вистачить навіть на покриття середніх, а тим більше крупних збитків. Товариства взаємного страхування в Україні ще відсутні, оскільки не розроблена відповідна законодавча база для їх функціонування. Тому укладення договорів страхування зі страховими компаніями є найбільш привабливим шляхом захисту підприємств від непередбачуваних втрат. Можливості страховиків зростають у процесі застосування механізму

розподілу й перерозподілу крупних ризиків через співстрахування й перестрахування.

Потреба в страховому захисті підприємств в Україні посилюється в зв'язку з перебудовою економіки, приватизаційними процесами. До ринкової трансформації економіки ризики підприємств покривалися переважно за рахунок коштів бюджету. Тепер ситуація змінилася, поширення недержавних форм власності виключає можливості використовувати кошти бюджету для покриття збитків підприємств. У ризикованих ситуаціях у підприємств виникає потреба в покритті все більшої кількості середніх і великих ризиків за допомогою страхування. Саме в страхуванні найповніше збігаються інтереси виробника, держави й страховика.

Висновки. Перед вітчизняними вченими та практиками сьогодні постає ряд важливих завдань щодо спрямування обліку не тільки на потреби зовнішніх користувачів інформації, а й на задоволення потреб керівництва підприємства, максимальне врахування впливу організаційно-технологічних особливостей виробництва, особливостей станів невизначеності і ризиків на побудову системи обліку, контролю й управління.

У сукупності послуг, що пропонуються страховиками юридичним особам, можна виокремити три перспективних рішення, які потребують врахування в системах управлінського обліку: страхування майнових ризиків підприємств; страхування відповідальності підприємств; страхування персоналу підприємства.

Література

1. Кужельний М. В., Лінник В. Г. Теорія бухгалтерського обліку. Підручник. — К.: КНЕУ, 2001. — 334 с.
2. Головка Т. В. Фінансовий облік-1. Підручник. — К.: КНЕУ, 2008. — 416 с.
3. Ловінська Л. Г., Кужельний М. В., Єфименко Т. І. та ін. Довідник термінів нормативно-правового забезпечення господарської діяльності в Україні. Монографія. — Рівне: НУВГП, 2009. — 306 с.
4. Бондар М. І. Інвестиційна діяльність: методика та організація обліку і контролю: Монографія. — К.: КНЕУ, 2008. — 256 с.
5. Власова Е. Е. Методика поэтапного распределения накладных расходов пропорционально маржинальной прибыли // Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»: 36.

наук. праць. Тем. випуск: Технічний прогрес та ефективність виробництва». — Харків: НТУ «ХПІ». — 2002. № 8—2. С. 74—79.

6. *Гринько А. П., Власова Е. Е.* Современные подходы к организации управленческого учета // Економіка проблеми теорії та практики: Зб. наук. праць. Випуск 179. — Дніпропетровськ: ДНУ, 2003. — С. 3—8.

Статтю подано до редакції 23.05.11 р.

УДК: 339.732

Є. Г. Мазіна,
Університет банківської справи
Національного банку України

ІСТОРИЧНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОГО РЕГУЛЮВАННЯ І ЕВОЛЮЦІЯ СИСТЕМИ ЕКОНОМІЧНИХ НОРМАТИВІВ

АНОТАЦІЯ. Дослідження закономірностей становлення центральних банків різних країн показує, що функції останніх достатньо консервативні: емісія, грошово-кредитна політика, операції на відкритому ринку, процентна політика, регулювання і нагляд. Разом з тим, достатньо динамічним є співвідношення цих функцій. Зокрема, підвищується роль регулювання і нагляду. Новітні тенденції розвитку банківської системи показують: після кризи 2008—2009 гг. зростає роль банківського самонадзору і саморегулювання.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: центральні банки, емісія, грошово-кредитна політика, операції на відкритому ринку, процентна політика, регулювання і нагляд

АННОТАЦИЯ. Исследование закономерностей становления центральных банков различных стран показывает, что функции последних достаточно консервативны: эмиссия, денежно-кредитная политика, операции на открытом рынке, процентная политика, регулирование и надзор. Вместе с тем, достаточно динамичным является соотношение этих функций. В частности, повышается роль регулирования и надзора. Новейшие тенденции развития банковской системы показывают: после кризиса 2008-2009гг. возрастает роль банковского самонадзора и саморегулирования.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: центральные банки, эмиссия, денежно-кредитная политика, операции на открытом рынке, процентная политика, регулирование и надзор.

ANNOTATION. The research of the objectives of the developments of central banks shows that the main functions are constant: emission,